

Naujausias trečiadienį, kovo 27 d., pasirodęs Europos Komisijos verslo ir vartotojų lūkesčių tyrimas rodo, kad Lietuvos gyventojai išlieka didžiausi optimistai Europos Sąjungoje, o estai - vieni didžiausių pesimistų. Daugelį metų koja kojon žengę Baltijos šalių vartotojų lūkesčiai pastaruoju metu toliau keliauja į skirtingas puses. Kas tai lemia ir kiek ilgai ši praraja išliks, paaiškina Žygimantas Mauricas, banko „Luminor“ vyriausiasis ekonomistas.

Lietuvoje kovo mėn. vartotojų pasitikėjimo rodiklis siekė 2,9 balo ir buvo aukščiausias ES, o Estijoje jis sudarė -34,4 balo ir buvo antras žemiausias tarp visų ES šalių, rodo naujausia Europos Komisijos vartotojų pasitikėjimo apklausa. Palyginimui, vasario mėn. Lietuvos vartotojų pasitikėjimo rodiklis buvo šiek tiek žemesnis ir siekė 2,9 balo, o Estijoje jis buvo -34,9 balo.

„Viena vertus, tokią tendenciją gali paaiškinti tiesiog pernykščiai BVP rodikliai: Lietuvos ekonomika 2023 m. smuko vos 0,3 proc., o Estijos susitraukė net 3,5 proc. Tačiau yra ir daugiau gilesnių bei senesnių priežasčių, kodėl atsirado toks didelis skirtumas tarp estų ir lietuvių nuotaikų. Pastaruosius keletą metų, lyginant su Estija, pagal daugelį rodiklių mes atrodome žymiai geriau. Tad mūsų optimizmas, kurį liudija ir naujausi pasauliniai laimės tyrimai, nėra iš piršto laužtas“, – sako Ž. Mauricas.

Pirmauja pagal pagrindinius rodiklius

Ekonomistas teigia, kad pagal pagrindinius ekonomikos augimo rodiklius Lietuva akivaizdžiai pirmuoja tarp Baltijos šalių.

„Iki 2015 m. Baltijos šalių ekonomine lydere buvo galima vadinti Estiją, tačiau nuo 2016 metų Lietuva spurtavo ir pradėjo sparčiai vytis Estiją bei tolti nuo Latvijos. Pavyzdžiui, Lietuvos apdirbamosios pramonės gamyba nuo 2016 m. paaugo 45 proc., tuo metu Latvijos 19 proc., o Estijos – vos 13 proc.“, – pasakoja Ž. Mauricas.

Panaši tendencija matyti ir mažmeninės prekybos apyvartos statistikoje. Lietuvoje šio sektoriaus apyvarta nuo 2016 m. paaugo beveik trečdaliu (31 proc.), tuo metu Estijoje ir Latvijoje – vos po 17 proc.

„Mums pavyko aplenkti Estiją netgi jos stipriausioje srityje – IT ir finansinių paslaugų eksporte. Preliminariais duomenimis Lietuvos IT ir finansinių paslaugų eksportas 2023 metais siekė 3,5 mlrd. eurų, o Estijos – apie 2,8 mlrd. eurų. Prieš dešimtmetį Lietuva nuo

Estijos pagal šį rodiklį atsilikdavo kelis kartus“, – pažymi ekonomistas.

Be to, Lietuva ženkliai daugiau nei Estija ir Latvija investuoja į atsinaujinančią energetiką, tad netolimoje ateityje Lietuva gali tapti elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių, eksporto lydere Baltijos šalyse.

Optimizmą gali apmalšinti artėjantys rinkimai

„Lietuvių optimizmą iš dalies lėmė tai, kad mes buvome labai įbauginti COVID-19 pandemijos grėsmės, o taip pat infliacijos ir palūkanų šuolių bei išaugusio geopolitinio neapibrėžtumo. Buvo piešiami labai niūrūs scenarijai, tačiau dabar matome, kad jie neišsipildė ir Lietuvos ekonomika sugebėjo išplaukti paviršiumi per grėsmingus verpetus. Kaip sakoma, laimė yra skirtumas tarp lūkesčių ir realybės, o realybei pasirodžius ne tokiai niūriai, kokie buvo lūkesčiai – gyventojų laimės lygis pakilo. Visgi, lietuvių nuotaikas gali sugadinti 2024 metais tikėtinas mokesčių kėlimas“, – sako Ž. Mauricas.

Estijos sprendimas pakelti mokesčius yra viena iš priežasčių, lemiančių didesnę estų pesimizmą. Estija nuo šių metų pradžios pakėlė PVM tarifą (nuo 20 iki 22 proc.), o taip pat padidino kitus mokesčius bei panaikino kai kurias mokesčių lengvatas. Estija taip pat planuoja kitais metais didinti GPM mokestį bei įvesti reikšmingo dydžio automobilių mokestį.

„Lietuvoje tikėtinas mokesčių kėlimas taip pat gali mesti šešėlį lietuvių optimizmui. Šiuo metu Lietuvoje dėl politinio ciklo yra vengiama priimti nepopuliarius sprendimus ir kelti mokesčius. Tačiau tikėtina, kad po Seimo rinkimų mes mokesčių kėlimo neišvengsime, nes yra poreikis didinti ne tik krašto apsaugos, bet ir švietimo bei sveikatos apsaugos sistemų finansavimą. Tad tai bus nemenkas išbandymas lietuvių optimizmui“, – pažymi ekonomistas.

